

การปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ของโรงพยาบาลพิจิตร

Practices Among Professional Nurses for Supporting Phichit Hospital
to be a Health Promoting Hospital

สิรินาถ สงวนทรัพย์ พย.ม.*

เรมวาล นันท์ศุภวัฒน์ ค.ม.**

รัตนาวดี ขอนตะวัน***

บทคัดย่อ

การใช้โรงพยาบาลเป็นฐานในการสร้างเสริมสุขภาพโดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพแก่บุคลากรพยาบาล ผู้ป่วย ญาติ ชุมชน รวมทั้งองค์กร การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติและปัญหาอุปสรรคของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลพิจิตร ประชากรที่ศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลพิจิตร 208 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดกลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพทฤษฎีรอตตาวา¹ ได้ค่าความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.93 และค่าความเที่ยงของเครื่องมือเท่ากับ 0.78 วิเคราะห์ข้อมูลโดย แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ของโรงพยาบาลพิจิตร อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.31, \sigma = .49$) เมื่อพิจารณา พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือด้านการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล ($\mu = 4.02, \sigma = .51$ และ $\mu = 3.69, \sigma = .47$ ตามลำดับ) ค่าคะแนนเฉลี่ยของด้านการสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนและด้านการปรับเปลี่ยนการจัดบริการสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.50, \sigma = .93$ และ $\mu = 3.10, \sigma = .74$ ตามลำดับ) สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติที่อยู่

* พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลพิจิตร จังหวัดพิจิตร

** หัวหน้าภาควิชาการบริหารการพยาบาล แผนก ข. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในระดับน้อยคือ ด้านการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ($\mu=2.30, \sigma=.78$)

2. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ของโรงพยาบาลพิจิตร ได้แก่ (1) ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ขาดการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ (2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ขาดโอกาสในการประสานงานกับองค์กรในชุมชน (3) ด้านบุคลากร พบว่า ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาแนวทางในการวางแผนพัฒนาบุคลากรในกลุ่มงานการพยาบาลให้มีการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพได้สำเร็จต่อไป

Abstract

Hospital based health promotion targets the health of individual including patients, staff and population in local community and also the health of the hospital organization. The purposes of this study were; to examine the level of professional nurses practices for supporting Phichit Hospital to be a health promoting hospital, and to study problems regarding the practices. The study population were 208 professional nurses working at Phichit Hospital. The instrument was a set of

questionnaire developed by the researcher based on The 1986 Ottawa Charter for health promotion. The Content Validity Index (CVI) of the instrument was 0.93. The reliability of the instrument was 0.78. Data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation.

Findings :

1. The mean score of practices of professional nurses for supporting Phichit Hospital to be a health promoting hospital was at a moderate level ($\mu=3.31, \sigma=.49$). When considering by subscale, the mean scores of the create supportive environment subscale and the develop personal skills subscale were at high levels ($\mu=3.69, \sigma=.43$ and $\mu=4.02, \sigma=.51$ respectively). The mean scores of the strengthening community action subscale and the reorient health service subscale were at moderate levels ($\mu = 3.10, \sigma = .74$ and $\mu= 2.5, \sigma = .93$ respectively). Only the mean score of the build healthy public policy subscale was at a low level ($\mu = 2.30, \sigma = .78$)

2. The problems regarding the nurse practices for supporting Phichit Hospital to be a health promoting hospital were (1) Material problems : lack of equipments and supplies; (2) Management

problems : lace of opportunity in coordinating with local community organization; (3) Personal problems : lack of understanding about the concept of health promoting hospital.

It was recommended that nurse administrators should organize the workshops and activities regarding health promotion for nurses in order to enable them to support the health promoting hospital.

บทนำ

สุขภาพของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆทางสังคม สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมของมนุษย์ที่ไม่ถูกต้องซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์โดยตรง จากปัญหาดังกล่าวองค์การอนามัยโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัยดังกล่าว จึงได้เสนอให้ประเทศต่างๆปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการซ่อมแซมรักษา ผู้การป้องกันสร้างเสริมสุขภาพ และได้มีการประกาศกฎบัตรออตตาวา (Ottawa charter) ในปี พ.ศ.2529 ว่าด้วยกลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพแนวใหม่ อันเป็นแนวทางที่ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้อย่างแท้จริง³ ซึ่งกลยุทธ์ตามกฎบัตรออตตาวา 5 ประการ มีดังนี้ คือ 1) การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ 2) การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ 3) การเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง 4) การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล 5) การปรับเปลี่ยนการจัดการบริการ

สาธารณสุข ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญของการปฏิรูประบบสาธารณสุขที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพ⁴ หลังจากนั้นได้มีการนำการสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรออตตาวามาใช้ในสถานที่ต่างๆ เช่น ในสถานที่ทำงาน โรงเรียน และโรงพยาบาล ซึ่งโรงพยาบาลในประเทศแถบยุโรปมีประสบการณ์ในการดำเนินงาน พอสรุปได้ดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการของโรงพยาบาล 2) การเปลี่ยนเป้าหมายการทำงานด้านสุขภาพของโรงพยาบาล 3) การเปลี่ยนวิธีคิด และกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาสุขภาพผู้รับบริการของโรงพยาบาล การใช้สิ่งแวดล้อม เครื่องอำนวยความสะดวกในการแก้ปัญหาสุขภาพ 4) การเปลี่ยนหลักการและวัฒนธรรมในการทำงานเพื่อปรับบทบาทของโรงพยาบาลที่มีต่อผู้รับบริการ ชุมชน และต่อสังคมที่โรงพยาบาลตั้งอยู่² จากนั้นได้มีการพัฒนาแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่องโดยจัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพโดยใช้โรงพยาบาลเป็นฐานเป็นลำดับ

การบริการสุขภาพในประเทศไทยได้มีการจัดบริการแบบผสมผสานทั้งทางด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสภาพ มาเป็นเวลา 2 ทศวรรษแล้วแม้จะได้รับการดำเนินการในเรื่อง “สุขภาพดีถ้วนหน้าในปี พ.ศ. 2543” มาตั้งแต่ปี 2520 และได้นำกลยุทธ์การสาธารณสุขมูลฐานมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521¹ แต่ที่ผ่านมาพบว่ายังมีปัญหาหลายประการ เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูงขึ้นมาก ประกอบกับประชาชน มีแนวคิดเรื่องสร้างเสริมสุขภาพยังไม่ถูกต้องนัก หลังจากได้รับแนวคิดเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ

จากองค์การอนามัยโลกและจากการประชุมที่จาการ์ต้า ในปี พ.ศ. 2540¹⁰ กระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มดำเนินการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตั้งแต่ พ.ศ. 2541 โดยจัดทำแผนแม่บทของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและได้ทำการคัดเลือกโรงพยาบาลต่างๆ จำนวน 24 แห่ง เพื่อเป็นโรงพยาบาลแกนกลางโดยมุ่งหวังให้โรงพยาบาลเหล่านี้เป็นต้นแบบในการปรับปรุงระบบบริการสุขภาพของโรงพยาบาลให้เคลื่อนไปในทิศทางของการสร้างเสริมสุขภาพอย่างมีระบบ มาตรฐาน และสามารถขยายเป็นรูปธรรมสู่โรงพยาบาลอื่นๆต่อไป โดยมีเป้าหมายโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ต้องเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ภายในปี พ.ศ. 2552

หลังจากดำเนินการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพที่เป็นโครงการนำร่อง ผ่านมาระยะหนึ่งในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการตรวจเยี่ยมและนิเทศงานของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าโรงพยาบาลส่วนใหญ่มีจิตสำนึกที่ดีที่จะพัฒนาคุณภาพของหน่วยงานและใช้กลยุทธ์ตามแนวทางกลยุทธ์รอดตายครบทุกโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินงาน นอกจากนี้ยังพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ และด้านวัสดุอุปกรณ์

โรงพยาบาลพิจิตรเป็นโรงพยาบาลทั่วไปขนาด 405 เตียง ได้สมัครเข้าร่วมโครงการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขและได้ประกาศนโยบายสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เมื่อวันที่

2 มีนาคม 2542¹ ได้กำหนดนโยบายให้ทุกกลุ่มงาน นำแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพไปสู่การปฏิบัติในหน่วยงานตนเอง

กลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลพิจิตรรับนโยบายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ และได้มีการปฏิบัติตามกลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพของโรงพยาบาล ในการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพที่ผ่าน มาพบว่าส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติในลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงพยาบาลและหน่วยงานอื่นๆได้จัดขึ้น ไม่สามารถเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ประกอบกับกิจกรรมที่เป็นการสร้างเสริมสุขภาพนั้นได้สอดแทรกอยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่แล้ว เช่น การให้คำแนะนำความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวแก่ผู้ป่วย การวางแผนการจำหน่าย ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าการดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลพิจิตรปัจจุบันมีโครงการต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพได้นั้นจะต้องอาศัยทุกคนทุกหน่วยงานร่วมมือร่วมใจกัน ไม่ใช่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดของโรงพยาบาล จึงจะทำให้การดำเนินงานนั้นสำเร็จและยั่งยืนได้ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของพยาบาลวิชาชีพ ว่าได้มีการปฏิบัติตามนโยบายของโรงพยาบาลมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติและปัญหาอุปสรรคของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลพิจิตร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการระดับการปฏิบัติและปัญหาอุปสรรคของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ทำการศึกษาในพยาบาลวิชาชีพในกลุ่มงานการพยาบาลทั้งหมดของโรงพยาบาลพิจิตร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน กันยายน 2545

คำนิยามศัพท์

การปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง การมีส่วนร่วม/ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของพยาบาลวิชาชีพในกลุ่มงานการพยาบาลเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 5 ประการ คือ 1. การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ 2. การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ 3. การเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง 4. การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล 5. การปรับเปลี่ยนการจัดบริการสาธารณสุข โดยประเมินจากแบบสอบถามการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามการปรับใช้กลยุทธ์ครบถ้วน 5 ด้าน ของกระทรวงสาธารณสุข^๑

พยาบาลวิชาชีพ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านการพยาบาลที่ได้รับการขึ้นทะเบียน และได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง จากสภาการพยาบาลแห่งประเทศไทยที่ปฏิบัติงานในกลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลพิจิตร ในขณะที่ศึกษา

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษากิจการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ของโรงพยาบาลพิจิตร โดยศึกษาตามกลยุทธ์ในการสร้างเสริมสุขภาพตามแนวทางกลยุทธ์ครบถ้วน^๑ ที่กระทรวงสาธารณสุขนำมาปรับใช้ ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 5 ประการ คือ 1) การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ 2) การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ 3) การเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง 4) การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล 5) การปรับเปลี่ยนการจัดบริการสาธารณสุข การที่จะทำให้การดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสำเร็จ จำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการของพยาบาลวิชาชีพ เพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพด้วย

วัตถุประสงค์และวิธีการ

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา กลุ่มเป้าหมาย คือ พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลพิจิตร จำนวน 208 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่ง แผนกที่ปฏิบัติ การได้รับการอบรม การเป็นวิทยากร และการเป็นคณะกรรมการ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลพิจิตรที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองจากกรอบแนวคิดของออกตาวา⁹ จำนวน 41 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

การควบคุมคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (CVI) ได้เท่ากับ 0.93

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จำนวน 15 คน คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับหรือมากกว่า 0.7⁸

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Window (statistical package for the social science for Window) ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล นำมาคำนวณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามลักษณะของข้อมูล

2. ข้อมูลการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพ เพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลพิจิตร นำมาแจกแจงความถี่คำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลพิจิตร นำมาจัดหมวดหมู่แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ รายด้านและ โดยรวม

การปฏิบัติกิจกรรม	μ (N = 208)	σ	ระดับการปฏิบัติ
การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ	2.30	0.78	น้อย
การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ	4.02	0.51	มาก
การเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง	2.50	0.93	ปานกลาง
การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล	.69	0.47	มาก
การปรับเปลี่ยนการจัดการบริการสาธารณสุข	3.10	0.74	ปานกลาง
โดยรวม	3.31	0.49	ปานกลาง

พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพิจิตรมีการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.31, \sigma = .49$) ส่วนในด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากคือ ด้านการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล ($\mu = 3.69, \sigma = .47$ และ $\mu = 4.02, \sigma = .51$ ตามลำดับ) ส่วนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง และด้านการปรับเปลี่ยนการจัดการบริการสาธารณสุข ($\mu = 3.10, \sigma = .74$ และ $\mu = 2.50, \sigma = .93$ ตามลำดับ) และการปฏิบัติที่อยู่ในระดับน้อยคือ ด้านการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ($\mu = 2.30, \sigma = .78$)

ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลพิจิตร ได้แก่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ร้อยละ 59.57 ขาดการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ ด้านการบริหารจัดการพบว่าร้อยละ 53.19 ขาดโอกาสในการประสานงานกับองค์กรในชุมชน และด้านบุคลากรพบว่า ร้อยละ 31.19 ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

การอภิปรายผล

การปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลพิจิตร ผลการศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติในรายด้านพบว่า

1. ด้านการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ พบว่า การปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นไปได้ว่าพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.79 ปฏิบัติงานหออผู้ป่วยในและอยู่ในระดับพยาบาลประจำการถึงร้อยละ 90.87 ซึ่งเป็นผู้รับนโยบายมาจากหัวหน้าหออผู้ป่วยมาปฏิบัตินอกจากนั้น นโยบายของโรงพยาบาลส่วนใหญ่หัวหน้าหอ/หัวหน้างานจะเป็นตัวแทนในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายต่าง ๆ

2. ด้านการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ พบว่า การปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับมาก อาจสืบเนื่องมาจากโรงพยาบาลพิจิตรกำลังดำเนินการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การรับรองคุณภาพควบคู่กับการดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งกิจกรรมในด้านนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล

3. ด้านการเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง พบว่า การปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าเป็นนโยบายระยะแรกในการดำเนินงานของกลุ่มงานการพยาบาล ประกอบกับภาระงานที่มีมากกว่า ครอบคลุมกำลังที่กองการพยาบาลกำหนด ดังนั้นกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกับชุมชนจึงมีการดำเนินการปานกลาง

4. ด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล พบว่า การปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า โรงพยาบาลพิจิตรมีนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรที่เน้นให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างทางสุขภาพแก่ผู้รับบริการ และการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพได้สอดแทรกในกิจกรรมการพยาบาลอยู่แล้ว

5. ด้านการปรับเปลี่ยนการจัดบริการสาธารณสุข พบว่า การปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง อาจอธิบายได้ว่าในระยะเริ่มแรกของการดำเนินงานพยาบาลวิชาชีพมีหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วยในหออผู้ป่วยมากกว่าที่จะแบ่งเวลาไปดูแลสุขภาพผู้ป่วยที่บ้านหรือที่ชุมชนได้ และไม่สามารถติดตามพฤติกรรมสุขภาพของผู้รับบริการและครอบครัวได้ ดังนั้นจึงมีการดำเนินการในด้านนี้ปานกลาง

ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลพิจิตร ได้แก่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ขาดการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ขาดโอกาสในการประสานงานกับองค์กรในชุมชน ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. สนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนงานการบริหารงบประมาณ พร้อมทั้งสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
2. สนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพมีส่วนร่วมในการจัดสถานที่และอุปกรณ์การส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาล

3. รมรงค์และกระตุ่นให้พยาบาลวิชาชีพพอกำล้างกายและหลีกเลี่ยงบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค สนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพได้จัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพในหอผู้ป่วย
4. สนับสนุนและกระตุ้นให้พยาบาลวิชาชีพมีการวางแผนการจำหน่ายในผู้ป่วยทุกราย และส่งเสริมให้พยาบาลวิชาชีพมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยหลังจากจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล

เอกสารอ้างอิง

1. คณะกรรมการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ. โครงการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ. โรงพยาบาลพิจิตร, 2543
2. นันทา อ่วมกุล และเพชรรัตน์ ศิริวงศ์. 5 บทเรียนสู่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี. โครงการตำรา กรมอนามัย, 2544.
3. พรเทพ ศิริวนารังสรรค์. แนวคิด “Health Promoting Hospitals”. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ เรื่อง การส่งเสริมสุขภาพประชากรในวัยทำงานและผู้สูงอายุ, 2541.
4. พูลสุข หิงคานนท์. ความร่วมมือ : บทบาทของพยาบาลในการพัฒนาสุขภาพ. สารสภากาพยาบาล, 13(2), 23-27, 2541.
5. ลักษณ์า เดิมศิริกุลชัย และสุชาดา ตั้งทางธรรม. ผู้ศตวรรษใหม่ของการส่งเสริมสุขภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ดีไซร์, 2541.
6. สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพนโยบายสู่การปฏิบัติ. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2542.
7. สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข. “สรุปผลการดำเนินงานโครงการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ” มิถุนายน 2541 – มิถุนายน 2543. (อัดสำเนา), 2543.
8. Polit, D. F. & Hungler., B. P. Nursing Reaearch. Priniples and methods. (6 ed). Philadephia : Lippin cott, 1995.
9. World Health Organization. Ottawa Charter for Health Promotion. Report of International Conference on Health Promotion. Canada : November 17 – 26, 1986.
10. World Health Organization. The Jakarta Declaration on Health Promoting Into the 21st Century. 4 Report of International Conference on Health Promotion. Jakarta, Indonesia : July 21 – 25, 1997.